

Termoelektrane

Termoelektrane „Nikola Tesla“ prošle godine našle su se na devetom mestu liste najvećih zagađivača sumpor-dioksidom u svetu, a TE „Kostolac“ na 44, zahvaljujući samo manjem proizvodnom kapacitetu. Termoelektrane u Srbiji godišnje emituju šest puta više sumpor-dioksida od dozvoljenog, a udisanje ovog gasa kod stanovnika povećava rizike od bolesti srca, astme, kancera pluća i prevremene smrti. Sumpor-dioksid je i sekundarni izvor sitnih, PM čestica, štetnih po zdravlje. Ove čestice nastaju i u toku sagorevanja uglja, a njihovom širenju doprinosi i neadekvatno skladištenje pepela. Zato se njihova prekomerna koncentracija beleži na mestima u blizini termoelektrana – Obrenovcu, Kostolcu, Svilajncu.

Železara Smederevo

Pokret „Tvrđava“ iz Smedereva uputio je krajem prošlog meseca Međunarodnoj komisiji za Dunav pritužbu protiv Smederevske železare (HBIS Srbija) zbog sumnje da svojim delovanjem direktno ugrožava reku. Tom prilikom je pozvao međunarodne autoritete da ispitaju slučaj skadištenja otpadne šljake iz Železare na sto metara od Dunava. Iz pokreta su izjavili da je cela lokacija na kojoj se odlaže šljaka okružena vodnim kanalima, koji se ulivaju direktno u reku i upozorili da je u pitanju čitavo brdo otpadne šljake od kog se širi nesan miris štetan za oči i disanje. Smederevo je u toku prošlog leta više puta osvanulo prekriveno crnom prašinom. Građani su se žalili da im je u nekoliko navrata ogromna količina crnog praha iz železare prekrila kuće, dvorišta i useve.

Zidin Bor

Privredni sud u Zaječaru presudio je u oktobru prošle godine da je kompanija Zidin Bor Koper, koja trenutno eksploatiše rudu bakra kod Bora, kriva za zagađenje Bora u novembru 2019. i januaru 2020. godine. Presuda je doneta nakon što je Ministarstvo zaštite životne sredine pokrenulo postupak. Nadležna inspekcija je do početka prošle godine ovu kompaniju kontrolisala više puta, a otkako je rudarski basen privatizovan krajem 2018. godine, najmanje pet puta utvrdila propuste. Prema izveštaju o kvalitetu vazduha za 2019. godinu Agencije za zaštitu životne sredine (SEPA) Bor je prošle godine bio među najzagađenijim gradovima u Srbiji i to jedini zbog sumpor-dioksida. Utvrđeno je da je tokom 2019. godine koncentracija sumpor-dioksida u Boru bila čak 41 put iznad dozvoljenih vrednosti. Neretko se dešava da sumpor-dioksid u Boru premaši 500 mikrograma po metru kubnom, što je koncentracija izuzetno opasna po zdravlje – čak i kratkotrajno izlaganje može izazvati kašalj, nedostatak daha, otežano disanje, stezanje u grudima i dugotrajne posledice poput astme.

Rudarski basen Kolubara

Meštani koji žive u mestu Veliki Crljeni, u neposrednoj blizini Rudarskog basena Kolubara,

više puta su govorili o tome da im kuće zbog sleganja tla pucaju, da su im dvorišta često prekrivena ugljenom prašinom, kao i da veliki broj prevremeno umre od posledica zagađenja. Osim što ovaj rudarski basen šteti neposrednoj okolini, ugalj koji se tu vadi, nanosi štetu i u drugim delovima Srbije, jer se koristi za ogrev.

Direktor istraživačke stanice Petnica Vigor Majić izjavio je u novembru prošle godine da je za veće zagađenje vazduha poslednjih godina odgovoran i nekvalitetan ugalj koji se vadi iz RT Kolubara.

Deponija Vinča

Na samo 14 kilometara od centra glavnog grada Srbije nalazi se „Vinča“, najveća „planina smeća“ u Evropi, koja se prostire na oko 70 hektara i na kojoj se dnevno odlaže i po 1.500 tona smeća. Osim što, zbog čestih požara već decenijama doprinosi zagađenju vazduha, postoji i opasnost od kontaminacije samog tla, gde se podzemne vode zagađuju i samim tim dolaze u kontakt, putem pijaće vode, do građana. Grad je odlučio da problem sa deponijom otpada reši tako što je u septembru 2019. godine sklopio ugovor sa Suezom, francuskim gigantom u oblasti upravljanja otpadom i vodom, za izgradnju spalionice.

Međutim, Inicijativa Ne davimo Beograd više puta je upozorila da ugovor sa Suezom krije činjenicu da je zapravo dogovorena privatizacija deponije u Vinči i izgradnja spalionice koja će doneti ogromne finansijske obaveze sa katastrofalnim posledicama na budžet grada, komunalne troškove građana i značajno povećati zagađenje vazduha.

Rafinerija nafte Pančevo

Rafinerija nafte u Pančevu, koja posluje u sastavu kompanije Naftne industrije Srbije (NIS), bila je prvo energetska postrojenje u Srbiji koje je dobilo PPC dozvolu o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađenja životne sredine. Ova dozvola, koju je rafinerija u Pančevu dobila 2017. godine, govori u prilog tome da su proizvodi u njoj usklađeni sa standardima u oblasti zaštite životne sredine.

Međutim, samim tim što ovo postrojenje spada u ona za čiji rad je neophodna integrisana dozvola, govori o tome da je reč o potencijalno velikom zagađivaču.

Udruženja građana „Zeleni most“ i „Pančevo upozoravaju na to da su građani koji žive u krugu od 5 kilometra oko Rafinerije najviše izloženi negativnom uticaju – buci, kao i isparenjima koja nadražuju nos, grlo i oči, kao i da im od vibracije pucaju zidovi na kućama. Takođe su naveli da ljudi koji žive u blizini Rafinerije, ne mogu svoja imanja da prodaju po tržišnim cenama, a da na njima zbog kontaminirane zemlje i vazduha ne mogu da gaje voće i povrće. Dodatnu opasnost za stanovike ovog mesta predstavlja izgradnja objekta za privremeno skladištenje opasnog otpada u okviru rafinerije.

Bački kanal Vrbas

Kanal Vrbas-Bezdan, poznatiji kao Veliki bački kanal, deo je kanalske mreže hidrosistema Dunav-Tisa-Dunav, dugačak je 118 kilometara, a deonica kod Vrbasa i Srbobrana, zbog višedecenijskog industrijskog i komunalnog zagađenja, spada među najveće ekološke probleme u ovom delu Evrope. Ovaj vodeni tok je zbog zagađenja proglašen „crnom ekološkom tačkom Evrope“ u kom se krajem prošle godine, zbog otrova ispuštenog iz šećerane u Crvenki, dogodio pomor od preko tri tone ribe. Kanal je u najvećoj meri zagađen teškim metalima, ugljovodonicima i patogenim organizmima. Zbog sedimentacije dubina vode na određenim delovima kanala iznosi samo 30–40 centimetara. Plovidba je nemoguća, a vodotok je u značajnoj meri smanjen.

Krušik Valjevo

Pored privatnih ložišta, među najvećim zagađivačima vazduha u Valjevu je Holding korporacija „Krušik“. Kotlarnica ove fabrike na dnevnom nivou sagori 50 do 70 tona lignita. „Krušik je najveći zagađivač u Valjevu. Većito se postavlja pitanje zašto Krušik ne promeni energetska postrojenja, s obzirom na prihode koji su ostvareni u trgovini naoružanjem, ali onda opet dođemo do istog zaključka, a to je da je neko blizak vrhu države zloupotrebio taj novac. Umesto da spečavaju trovanje svog naroda, oni negiraju postojanje zagađenja“, rekao je nezavisni odbornik u Skupštini grada Valjeva i aktivista Lokalnog fronta Valjevo Ljubomira Radović.

Direktor Istraživačke stanice Petnica Vigor Majić naveo je da je Valjevo jedan od gradova u kojima se koristi nekvalitetan lignit, sa velikim procentom gline iz RT Kolubara, čime je objasnio povećanje nivoa zagađenja vazduha u poslednjih 15 godina.

Elikzir Zorka

Šabac ima dve industrijske zone, od kojih je severozapadna najveća u Srbiji. Osim što se u njoj nalazi veliki broj fabrika, problem predstavlja što se ova industrijska zona, nastala nakon Prvog svetskog rata, sada, kada se grad proširio, našla među stambenim naseljima. Šapćanke, koje su sredinom februara održale protest zbog aerorozagađenja, glavnog krivca za ovakvu situaciju vide u fabrici veštačkih đubriva Elikzir Zorka, jedne od najvećih u gradu. One od kompanije traže da ugradi dodatne filtere za prečišćavanje otpadnih gasova koji nastaju u proizvodnom procesu.

Cementara Lafarž - Beočin

Lafarž je tako 2019. po emisijama azotnih oksida zauzeo 6. mesto u Srbiji, po emisijama sumpornih oksida 13, dok se po emitovanju PM čestica našao na 14. mestu među fabrikama i termoenergetskim postrojenjima.

Međutim, cementara već nekoliko decenija ima negativan uticaj na vazduh. Još 2006. u Planu detaljne regulacije fabričkog kompleksa navodi se da je kvalitet životne sredine u Beočinu u velikoj meri umanjen zbog rada cementare, njenog nepovoljnog položaja u odnosu na naselje i na pravac dominantnog vetra.

Planirano je iseljavanje Kolonije i Šljivika, ali se od toga u narednim godinama odustalo i sad je čak u planu njegovo proširenje. Pored toga, planirani zaštitni pojas između fabrike i grada nije podignut. Prema najavi na sajtu Opštine Beočin, u krug fabrike će premestiti i vrtić. Cementare su među najvećim emiterima ugljen-dioksida (CO₂). Ipak, nijedna od dve merne stanice Agencije za zaštitu životne sredine, obe na oko kilometar od fabrike, ne mere CO₂. Reč je o gasu koji zagađuje atmosferu i izaziva klimatske promene. Ekološki aktivisti iz Beočina upozoravaju da je, osim visokih nivoa zagađenja, problematično i nepropisno spaljivanje otpada koje se u cementari koristi kao glavni energent.

Cementara Titan - Kosjerić

Zbog ogromnog problema sa čestičnim zagađenjem, u cilju rešavanja ovog problema Opština Kosjerić i Vlada Srbije potpisali su početkom meseca Ugovor o konverziji Gradske toplane sa mazuta na gas, kao i Ugovor o pošumljavanju.

Međutim, među merama koje imaju za cilj poboljšanje kvaliteta vazduha u ovom gradu ne pominje se cementara Titan koja se nalazi na manje od kilometra od naseljenog mesta i kojoj se kao gorivo koristi ugalj, mazut i petrol koks. Cementara je zatražila dozvolu da u svojim postrojenjima spaljuje komunalni otpad, protiv čega su građani i ekološka udruženja više puta dizali glas, ističući da će otrovni produkti spaljivanja komunalnog otpada u toj fabrici dodatno ugroziti životnu sredinu i zdravlje stanovnika Kosjerića i okoline.

Male hidroelektrane

Ekspanzija gradnje malih hidroelektrana u Srbiji desila se nakon što je tokom 2013. godine 120 kompanija dobilo lokacije za njihovu izgradnju nakon dva javna poziva koje je uputilo Ministarstvo energetike. Ovim projektom resorno ministarstvo trebalo je da pospeši ulaganje u obnovljive izvore energije, kako bi se ispunile obaveze koje je Srbija preuzela prema Energetskoj zajednici da do 2020. godine udeo obnovljivih izvora energije u ukupnoj potrošnji dosegne 27 odsto. Do 2019. godine 116 malih hidroelektrana našlo se među povlašćenim proizvođačima, od čega se ispostavilo da je najmanje 24 izgrađeno bez uslova zaštite prirode.

Dekan Šumarskog fakulteta Ratko Ristić ocenio je da je država napravila kiks kada je strategiju za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora fokusirala isključivo na male hidroelektrane derivacionog tipa koje „proizvode malo energije, a prave veliku

ekološku štetu“.

Zbog izgradnje malih hidroelektrana u Srbiji je poslednjih godina održan niz protesta. Najglasniji su bili aktivisti pokreta Odbranimo reke Stare planine koji su uspeli da se izbore za to da u selu Rakita, u blizini Babušnice, ne bude izgrađena MHE Zvonce. U periodu od 2010. do 2014. godine izgrađeno je više MHE na reci Vlasini, a građani Vlasotinca uspeli su nedavno da se izbore za to da Skupština Vlasotince usvoji Odluku o zabrani izgradnje mini-hidroelektrana na teritoriji te opštine.

Izvor: nova.rs